

Eise van Eyk

arts internationale gezondheidszorg en
tropengeneeskunde (voorheen tropenarts) en
gynaecoloog

PROBLEMEN BIJ HET DONEREN VAN MEDISCHE APPARATUUR AAN ZIEKENHUIZEN IN AFRIKA

Maak van Afrika geen stortplaats

In Afrikaanse ziekenhuizen staat veel medische apparatuur die is geschonken door goedbedoelende donoren. Maar veel van dat materiaal blijft ongebruikt of wordt afgedankt. Voor zulke giften gelden echter ook kwaliteitseisen. Wereldgezondheidsorganisatie WHO heeft richtlijnen.

Met de beste bedoelingen wordt medische apparatuur aan ziekenhuizen in Afrika gedoneerd. De donoren weten vaak niet wat het lot is van deze apparaten. Dat komt door onbekendheid en het niet navolgen van richtlijnen voor het doneren van medische apparatuur. Daardoor komen apparaten in ziekenhuizen terecht terwijl de artsen ter plaatse niet weten hoe ermee om te gaan. Bijvoorbeeld omdat er geen gebruiksaanwijzing en technische handleiding in de plaatselijke taal is. Of omdat essentiële onderdelen ontbreken.

De apparatuur wordt dan afgedankt. Als het gebruikte apparaten betreft die obsoleet zijn in westerse ziekenhuizen en waarvan vóór de donatie niet is gecontroleerd of ze functioneren, gaat het eigenlijk om het dumpen van medisch afval in ontwikkelingslanden. De WHO gaat ervan uit dat 70 procent van alle geschonken medische apparaten in sub-Sahara Afrika ongebruikt in ziekenhuizen staat.

Stoffige plank

In de afgelopen jaren heb ik als gynaeco-

loog, uitgezonden door de Belgische ngo Artsen zonder vakantie (azv.be), in diverse ziekenhuizen in Centraal Afrika veel van deze medische apparatuur gezien. Apparaten liggen jaren in een kast of op een stoffige plank en pas als er een westerse arts komt, kan gevraagd worden waarvoor ze dienen.

Enkele voorbeelden om de problemen te illustreren:

- In een missieziekenhuis in het noorden van Congo staat een apparaat voor diathermie, ooit geschonken door een Belgisch ziekenhuis. Het staat al jaren in de operatiekamer maar is nooit gebruikt. Kabels en elektroden ontbreken, eveneens een gebruiksaanwijzing (foto 1).
- Een Duitse internist bezocht zijn broer, een missionaris in het zuiden van Tanzania. Ze gaan samen naar het plaatselijke missieziekenhuis. Terug in Duitsland stuurt de internist een apparaat dat in zijn ziekenhuis niet meer wordt gebruikt. Twee Tanzaniaanse artsen bekeken het apparaat, maar wisten er geen raad mee. Pas één jaar later, tijdens mijn komst,

kwam het apparaat weer tevoorschijn. De endoscoop is in goede conditie, alle hulpstukken lijken aanwezig. De gebruiksaanwijzing is in het Duits. Het lijkt een goed apparaat dat in een groot regionaal ziekenhuis gebruikt zou kunnen worden (foto 2).

- In Centraal-Tanzania wordt een gezondheidscentrum geüpgraded tot ziekenhuis. Een vrijwilligersorganisatie uit de VS sponsort de inrichting. Er worden containers vol overtollige medische apparatuur afgeleverd. Naast veel instrumenten en medicamenten bevatten de containers een aantal elektrisch instelbare ziekenhuisbedden en enkele anesthesietoestellen. De laatste hebben aansluit-slangen maar deze zijn niet compleet, een gebruiksaanwijzing is er niet. De bedden zijn te zwaar, ze zijn lastig schoon te maken, dus zeer onhygiënisch. Ze zullen nooit elektrisch bediend worden (foto 3 en 4). Waarschijnlijk belanden de bedden en anesthesietoestellen bij het afval. Terwijl ziekenhuizen toch al grote problemen hebben om hun afval kwijt te raken (foto 5).

van o.a. Kenia, Tanzania, Uganda en Zambia. Probleem is dat veel donaties niet via deze ministeries lopen en dat niet alle ziekenhuizen deze richtlijnen kennen.

De WHO heeft enkele basisprincipes voor donatie geformuleerd.

- De ontvanger moet maximaal voordeel hebben van de donatie.
- De donatie moet zoveel mogelijk tegemoetkomen aan de wensen van de ontvanger.
- Apparatuur die niet voldoet aan de kwaliteitseisen van het donerende land is ongeschikt voor donatie.
- Er moet maximale communicatie zijn tussen donor en ontvanger. De donor moet rekening houden met de richtlijnen die gelden in het ontvangende land.

Het laatste punt is wezenlijk, niet alleen de communicatie is belangrijk maar de donor dient, zeker bij geavanceerde apparatuur zoals anesthesiemachines, ook medisch en technisch personeel te sturen voor installatie en instructie omtrent o.a. veiligheid, elektrische voorzieningen en hygiëne. Middelen en materialen zoals vloeibare gassen voor anesthesie, zuurstof et cetera behoren lokaal beschikbaar te zijn en niet te duur. Zo niet, dan dient

een ruime voorraad hiervan gedoneerd te worden, genoeg voor twee jaar gebruik. Gebruikte apparatuur kan gedoneerd worden, maar moet vóór donatie uitgebreid worden gecontroleerd, opgeknapt en voorzien van een gebruiksaanwijzing en technische handleiding in de taal van de ontvanger. In Nederland wordt dit onder andere gedaan door Medic Foundation (medic.nl) in Apeldoorn. De WHO stelt dat in de donerende landen meer bekendheid moet worden gegeven aan de problemen en complicaties die verbonden zijn aan donaties en dat het publiek weet wat 'good donor practice' is. De media kunnen een belangrijke rol vervullen om het publiek te informeren. ■

contact

eveyk@home.nl
cc: redactie@medischcontact.nl

web

De volledige richtlijnen van de WHO vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen.

Kabels en elektroden ontbreken, net als een gebruiksaanwijzing

Richtlijnen

Om zulke problemen te voorkomen heeft de WHO richtlijnen opgesteld voor zowel donoren als ontvangers. Veel grote internationale instellingen volgen deze richtlijnen, evenals de Ministries of Health